

Máte doma predškolača?

Dobrý deň!

Som špeciálny pedagóg školy a chcela by som sa rodičom našich budúcich žiakov trochu prihovoriť. O pár dní bude zápis do ZŠ. Tento školský rok bude zápis výnimočný, bez detičiek, on - line formou., preto chcem povedať rodičom, že pri zápise sa orientačne zisťuje, či sú deti zrelé na nástup do ZŠ. Niektoré čiastkové funkcie však nie vždy sú úplne funkčné, môžu byť nezrelé, deficitné. Nezrelosti v týchto oblastiach môžu deťom v škole spôsobovať vážne ťažkosti. Viaceré funkcie sa však dajú ešte pred nástupom do ZŠ úspešne korigovať. Čo všetko teda môžeme cvičením rozvinúť?

Jednoduché aktivity, ktoré ho lepšie pripraví na vstup do školy

Sluchové vnímanie

Čiastkové funkcie sluchovej percepcie (vnímania) sú asi najdôležitejšie funkcie pre zvládnutie čítania. Veľké ťažkosti deťom v škole robí najmä nezrelá sluchová analýza a syntéza. Lebo ak slovo nedokážeme správne na hlásky rozložiť a z hlások zložiť, nedokážeme ho správne prečítať, a už vôbec nie napísať. Potom vidíme napr. vynechané spoluhlásky v slovách ako: OCKO – OKO, BABKA – BAKA a podobne. Dieťa jednoducho nevie správne identifikovať všetky hlásky, ani ich poradie. Túto funkciu však môžeme s dieťaťom pred nástupom do školy úspešne precvičovať.

Sluchová analýza a syntéza

Ako už bolo spomenuté, ide o rozklad slov na hlásky a naopak, zloženie slova z hlások. Deti sa v škôlke učia rozklad na slabiky, väčšinou si pomáhajú vytlieskavaním jednotlivých slov. Super aktivita, no slabiky obsahujú hlásky, ktoré nie vždy dokážu deti v tomto veku postrehnúť. Najmä, ak ide o spoluhláskové skupiny. Ale o pár mesiacov túto funkciu budú veľmi potrebovať. Aké aktivity s nimi môžeme robiť i doma?

Začneme s **postrehtím prvej hlásky** (pozor, nie slabiky) jednoduchých slov. Najlepšie takých, kde je za spoluhláskou samohláska. Teda napríklad: MAMA (M), SAMO (S), DOMA (D), LODE (L), BABKA (B), LABKA (L) a podobne. Ak dieťa nevie prvú hlásku určiť, skúsime mu ju výrazným spôsobom zdôrazniť. Teda: SSSSSSAMO, DDDDDDDDDOMA, LLLLLLLODE, BBBBBAKKA a podobne. Tento spôsob používame vždy, ak nedokáže dieťa hlásku postrehnúť. Postupne zo zdôrazňovania uberáme.

Pokračujeme slovami, ktoré majú ako prvú samohlásku a za ňou je spoluhláska, napr.: EVA (E), ALENA (A), IVAN (I), ULICA (U). Ak tieto zvládnú, prejdeme na ťažšie – ktoré majú na začiatku skupinu spoluhlások či samohlások – ŠKOLA, BRAŇO, KRÍK, STĽP, AUTO... Ak máme prvú hlásku zvládnutú, podobným spôsobom cvičíme **postrehtie poslednej hlásky**. I tu, pri neschopnosti určiť poslednú hlásku, túto zdôrazníme. Keď už dieťa dokáže bezpečne identifikovať prvú i poslednú hlásku, prejdeme na celé slová. Opäť postupujeme od najľahšieho, najkratšieho, kde sa strieda spoluhláska so samohláskou. Postupne prechádzame na dlhšie a náročnejšie. Keďže deti sa v tomto veku najľahšie učia prostredníctvom hry, môžeme tieto cvičenia nazvať „**Hra na robota**“. Dieťaťu povieme, že sa budeme hrať na robotov. - Budeme mu hovoriť slová a ono bude hovoriť hlásky ako robot. Teda – MAMA – M-

A-M-A. A naopak. Budeme mu hovoriť jednotlivé hlásky, ako idú za sebou, a ono povie celé slovo. S-A-M-O – SAMO. Celú aktivitu na sluchovú analýzu a syntézu som zhrnula do nasledovného pracovného listu:

Sluchová analýza a syntéza

„Povedz, ktorú hlásku počuješ v slove ako prvú“ (pozor, so slabiku sa neuspokojíme):

mama – ak nepovie správnu, skúsime ju zdôrazniť: mmmmmmmmmama

Samo: sssssssssssssssssssamo, dom: ddddddddddddddddom, škola: ššššššššššššškola

„A ktorú hlásku ako poslednú?“ (opäť musí povedať len poslednú hlásku, nie slabiku):

mama – opäť ju zdôrazníme, ak nepovie správnu hlásku: mamaaaaaaaaaaaaa

Samo: samooooooooooooooooo, dom: dommmmmmmmmmm, škola – školaaaaaaaaaaaa

„Z ktorých hlások sa skladá slovo?“ - Začíname od najjednoduchších, krátkych, kde sa strieda samohláska so spoluhláskou. Ak niektorú nepostrehne, zdôrazníme ju.

ja: j-a, ona: o-n-a, Eva: E-v-a, Ema: E-m-a, mama: m-a-m-a, Samo: S-a-m-o

„A opačne. Budem ti hovoriť hlásky a ty mi povieš, aké to je slovo.“:

m-y: my, t-y: ty, l-v-a: lva, E-l-a: Ela, J-a-n-a: Jana, Z-u-z-a: Zuza, P-e-ť-o: Peťo

Sluchová analýza a syntéza slova (Y. Horňáková)

Sluchová diferenciacia

Ďalšou veľmi dôležitou čiastkovou funkciou je sluchová diferenciacia. Dieťa musí vedieť rozoznať jednotlivé hlásky - aj tie, ktoré sú si podobné. Pri nezrelej sluchovej diferenciacii dieťa opäť nebude vedieť, ktorá presne hláska sa v danom slove nachádza, teda napíše inú. Okrem toho chyby z nezrelej sluchovej diferenciacie sú i tie, kde dieťa nerozlišuje krátku a dlhú, no i mäkkú a tvrdú slabiku (jeden z dôvodov problémov v diktátoch).

Danú funkcie môžeme rozvíjať napríklad pomocou hudby – počúvaním, spievaním alebo i hrou na hudobný nástroj. Okrem toho i cieľenými aktivitami, typu: „Budem Ti hovoriť slová, ty mi ich zopakuješ a povieš, či sú úplne rovnaké alebo nie.“ Volíme podobné slová (i nezmyselné). Napríklad BABKA-LABKA, HOSŤ-KOSŤ, DANKA-JANKA, PES-LES a podobne. Alebo dieťa posadíme, stúpeme si za neho a vydávame rôzne zvuky. Napríklad šuštime alobalom, ťukáme paličkami, cinkáme pohármi a podobne. Dieťa by malo určiť, odkiaľ presne ide zvuk a čo ho asi vydáva. Dobré je tiež hovoriť slová tak, aby nás nevidelo a ono potom určuje aké konkrétne slová sme hovorili. Niektoré typy na účinné aktivity aj pre školákov, sú i tu: <https://zivoty.eu/2019/02/24/maju-vase-deti-problemy-s-pravopisom/>

Sluchová pamäť

Ďalšou veľmi dôležitou čiastkovou funkciou je sluchová pamäť. Táto je potrebná nielen na zvládnutie čítania, písania, počítania, no na všetky predmety. Vráťane učenia sa cudzích jazykov, tam je asi najdôležitejšia. Danú funkciu najlepšie rozvíjajú **básničky, riekanky a pesničky**, ktoré sa dieťa od raného veku učí. Môžeme skúsiť i hru so slovami – postupne od 4 slov. Povieme 4 jednoduché slová a dieťa ich má zopakovať. Postupne prejdeme až na 7 slov. Tiež je dobrá hra, kde postupným pridávaním slov tvoríme vetu. Táto hra rozvíja viaceré oblasti, vrátane pamäti. Teda – „Ja poviem slovo, ty ho zopakuješ a pridáš ďalšie. Takto budeme tvoriť vetu. Vyhráva ten, ktorý sa nepomýli.“ Potom začneme napríklad slovom Miško. Dieťa zopakuje Miško, pridá varí. My zopakujeme Miško robí a pridáme večeru. A stále postupne na striedačku opakujeme a pridávame.

Veľmi vhodnými pomocníkmi sú tiež náročnejšie básničky, zamerané na vyslovovanie. Sú v nich vo väčšej miere i hlásky, s ktorými majú deti najčastejšie ťažkosti. Teda sykavky, r, l, k, g, l... A tiež také, ktoré nemajú presnú melódiu, rýmy a rovnakú počet slabík v jednom verši. Deti sa tak začnú učiť podľa iných pomôcok. Napríklad podľa deja, začiatočných slov a podobne. Jedna pre ilustráciu:

Saška ide do školy

Saška ide do školy a po ceste si hovorí:

„Ako asi bude v škole?“

Budem sa v nej učiť dobre?“

Nájdem si tam kamarátov?

Budú so mnou chodiť domov?

Ako tak ide, Davidka stretne.

„Aj ty ideš Saška do školy?“

Davidko sa jej prihovorí.

„To som ozaj veľmi rád,
vždy som bol tvoj kamarát.

Môžeme spolu v lavici sedieť,
učiť sa v škole a potom sa hrať.“

Saška je šťastná a teší sa do školy.

„Zvládnem všetko, aj domáce úlohy.“

Básnička (Y. Hornáková)

Tu treba zdôrazniť, že ak má dieťa pred nástupom do školy problémy s vyslovovaním niektorých hlások, treba sa s ním čo najskôr objednať u logopéda. Problém s výslovnosťou by narobil ťažkosti i v čítaní a písaní. Lebo ako dieťa slovo povie, tak ho i napíše.

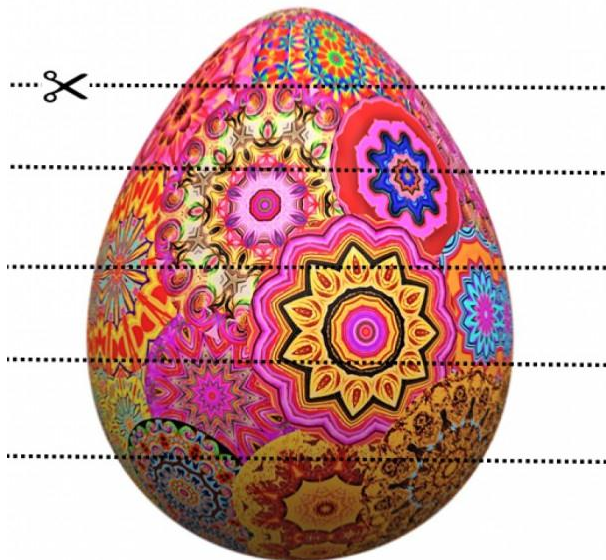
Zrakové vnímanie

Má podobné čiastkové funkcie ako sluchové vnímanie. Taktiež je veľmi dôležité pri čítaní, písaní a počítaní. Ak dieťa nedokáže správne rozlišovať tvary, bude mať problém už pri učení sa písmen a číslíc. Neschopnosť zložiť z častí celok či naopak rozložiť celok na časti, môže takisto spôsobiť vážny problém pri písaní a čítaní. Lebo i tu **potrebujeme**

pomocou zraku skladať slová z jednotlivých písmen a naopak. Nezrelosti v tejto oblasti sa v prvom ročníku ukážu napríklad pri opise a prepise. O dôležitosti zrakovej pamäti si asi ani hovoriť nemusíme.

Zraková analýza a syntéza

Úžasnou aktivitou na precvičovanie danej funkcie je napríklad **puzzle**. No nemusíme stále kupovať nové, stačí, ak rozstriháme nejaký obrázok na primeraný počet častí a necháme ho dieťa poskladať. Náročnosť postupne zvyšujeme. Či už vyšším počtom častí alebo i ťažším obrázkom. Jeden jednoduchý s veľkonočným motívom pre ilustráciu:

Zraková analýza a syntéza (Y. Horňáková, obrázok z www.pixabay.com)

Zraková diferenciácia

Opäť sme pri veľmi dôležitej funkcii. Rozlišovať tvary je dôležité najmä pre správne rozlišovanie písmen. Deťom, ktoré majú danú funkciu nezrelú a nevyvíjenú, robia problém najmä tvarovo podobné písmená. Zamieňajú si najmä **b-d-p, o-a-e, m-n** a podobne. No ak problémy pretrvávajú i napriek cvičeniu, môže ísť o vývinovú poruchu učenia. Treba byť v tomto smere opatrný a navštíviť včas poradenské zariadenie. **Problémy s čítaním a ich korekcia** je popísaná i tu:

<https://zivoty.eu/2019/03/14/problem-s-citanim-dyslexia/>

Zrakovú diferenciáciu môžeme precvičovať rôznymi spôsobmi. Priamo i pomocou písmen. Deti síce ešte v tomto veku písmená nepoznajú, no to vôbec nie je podstatné. Dôležitý je fakt, aby ich vedeli odlíšiť. Môžeme im vypracovať jednoduché pracovné listy, kde budú hľadať rovnaké tvary či písmená. Pracovné listy na zrakovú diferenciáciu sú zároveň veľmi vhodné na nácvik pozornosti. Vkladám jeden pre ilustráciu. Inštrukcia znie: "**Nájdí a prečiarkni v riadku presne to, čo je prvé, hrubo vytlačené**".

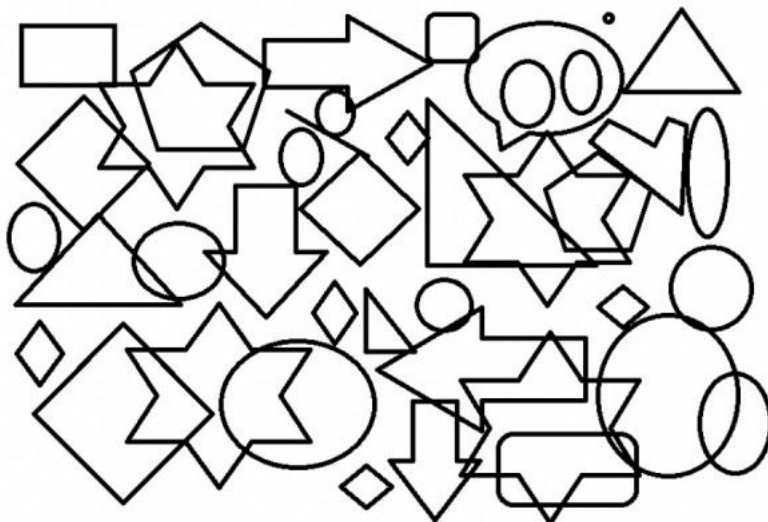

Vizuálna diferenciácia (Y. Horňáková)

Tiež je dôležité, aby dieťa dokázalo nájsť zadaný tvar v rušivom prostredí. Ide o tzv. „**Figúru a prostredie**“. Veľa pracovných listov na rozvoj týchto čiastkových funkcií nájdete i v našej skupine „Dyslexia.sk“ na

Facebooku: <https://www.facebook.com/groups/134770523530600/>

I na rozvoj tejto funkcie prikladám jeden jednoduchý pracovný list. Je potrebné nájsť všetky 4 hviezdičky. Dieťa ich môže i obkresliť a vyfarbiť. Podobné pracovné listy sa dajú využiť rôzne, dieťa môže hľadať iné tvary, ktoré sú na obrázku. Opäť vhodné i pre nácvik pozornosti.

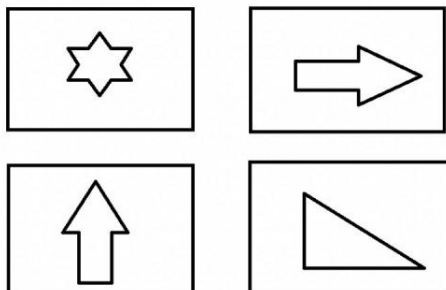

Figúra a pozadie (Y. Horňáková)

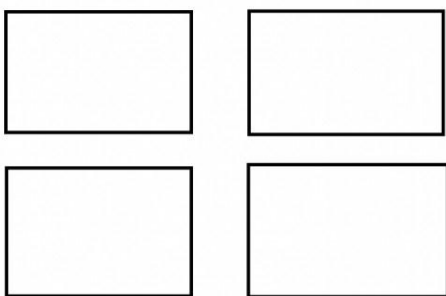
Zraková pamäť

O význame tejto funkcie nebudeme veľa hovoriť. Všetci sme ju ocenili najmä na skúškach.:-) Ale je veľmi dôležitá už od prvej triedy. Pomocou tejto funkcie sa deti učia písmenká. Teda je dobré ju mať na čo najvyššej úrovni. Ako sa dá cvičiť? Opäť je najlepšie začať už v ranom veku hrať s deťmi **pexeso**. No rozvíjať sa dá i v tomto, predškolskom,

veku. Môžeme dieťaťu položiť na stôl 4 predmety, pozrie sa, otočí sa a jeden mu zoberieme, Malo by určiť, ktorý to bol a kde bol položený. Postupne zvyšujeme až na 7 predmetov. Alebo mu ukážeme predlohu, kde sú nejaké 4 obrázky či tvary, skryjeme ju a dieťa potom nakreslí, čo presne videlo. Dôležité sú nielen tvary ale i poradie a umiestnenie. Opäť však **oddrážujeme princíp postupnosti**. Od jednoduchých cvičení po náročnejšie. Inak by dieťa stratilo motiváciu. Neúspechy odrádzajú, no **úspechy naopak - motivujú**. Prikladám jeden nenáročný pracovný list i s prázdny listom, do ktorého dieťa nakreslí, čo videlo na predlohe.

Zraková pamäť (Y. Horňáková)

Zraková pamäť prázdny list (Y. Horňáková)

Grafomotorika

Ďalšou čiastkovou funkciou potrebnou na písanie, kreslenie, rysovanie atď., je grafomotorika. Cvičiť sa dá rôznymi spôsobmi, podrobne sú aktivity popísané v dokumente, ktoré vydalo Metodicko-pedagogické centrum –

„GRAFOMOTORIKA V MATERSKEJ ŠKOLE“: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/droppova_1.pdf

Nácvik správneho držania písacích potrieb + rôzne pomôcky pri problémoch s držaním písacích potrieb a ťažkostiach s písaním celkovo sú i v jednom z mojich predchádzajúcich článkov:

<https://yvonahornakova.blog.sme.sk/c/483146/ako-mozeme-predchadzat-problemom-s-pisanim-a-ako-ich-mozeme-riesit.html>

Asi najčastejšou aktivitou pri nácviku grafomotoriky je **obŕahovanie predkreslených tvarov**. Je to ľahšie ako samostatné kreslenie. Opäť jeden nenáročný pracovný list s aktuálnou tematikou:

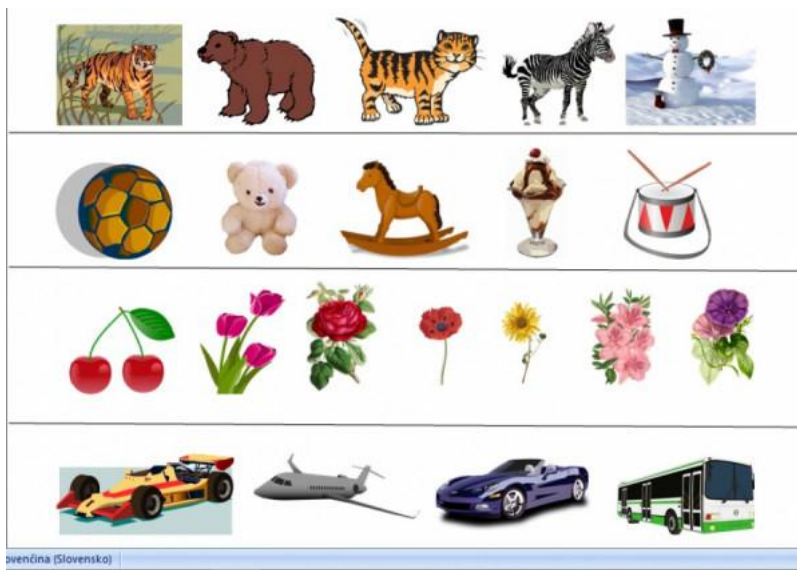

Grafomotorika (Y. Horňáková)

Myslenie

Záverom len stručne o rozvoji myslenia. Túto funkciu rozvíjame u detí podvedome od raného detstva. Učíme ich, ako sa čo robí, čo je výhodné a čo naopak... Jednoducho, učíme ich myslieť. Na rozvíjanie tejto funkcie je na trhu asi najviac hračiek a rôznych hier. No nemusíme kupovať drahé hračky. **Všetko, čo s dieťaťom zámerne robíme, všetky naše aktivity a hry, majú edukatívny charakter a rozvíjajú jeho myslenie.** Teda napríklad i pomoc v domácnosti - pri varení, pečení, upratovaní... Pri každej cieľenej aktivite dieťa musí "zapnúť mozog" a učí sa ju robiť tak, aby ju zvládlo a aby bola pre neho čo najjednoduchšia. Taktiež čítanie rozprávok je v tomto smere veľmi prospešné. S dieťaťom môžeme o rozprávke diskutovať. Prečo bol koniec taký, aký bol, kto bol dobrý a kto zlý, čo by sa asi stalo, keby sa niečo zmenilo a podobne. Okrem myslenia tým rozvíjame i slovnú zásobu, učíme dieťa hovoriť vo vetách, dávať slová do správneho tvaru, atď. Je veľmi veľa aktivít a činností, ktoré dieťaťu rozvíjajú myslenie.

Pre ilustráciu preto len jeden jednoduchý pracovný list. Dieťa má určiť, ktorý obrázok do daného riadku nepatrí a prečo.

Benčina (Slovensko)

Myslenie (Y. Hornáková)

Ako je spomenuté už v úvode, onedlho nám začnú zápisy do ZŠ, preto prikladám ešte jeden link na článok o zápisoch.

<https://yvonahornakova.blog.sme.sk/c/446853/idete-na-zapis.html>

Verím, že štart do školy s deťmi úspešne zvládnete a prajem veľa šťastia.

Obrázky:

www.pixabay.com

Zdroje:

www.blog.sme.sk

www.mpc-edu.sk

www.zivoty.eu